

Slagelse sygehus' historie

Hans Trier

læge, cand.mag. i historie, frivillig i Slagelsearkiverne

april 2019

Slagelse har fra middelalderen haft flere hospitaler - som dengang betød herberger for de fattige. Her kan nævnes Slagelse Hospital og Kloster (oprindeligt kaldt Helliggeisthuset) for fattige og syge, der fra 1372 har ligget i Bredegade, samt en Skt. Jørgensgård for spedalske, der er nævnt første gang i 1261 og som lå uden for byen.

Det første sygehus på Poulsbjerg

Et egentligt sygehus, d.v.s. en anstalt, hvor syge opholdt sig med henblik på pleje og lægebehandling, kender vi i byen fra 1857. Det var et privat drevet sygehus, der på initiativ fra købmand Wilhelm Lauritzen og andre borgere var blevet finansieret ved hjælp af indsamlinger, teaterforestillinger og "subskriptioner" á 4 skilling. Sygehuset lå i det nuværende sygehusområde, i den østlige del af Slagelse tæt ved krydset Parkvej/Ingemannsvej (der indtil 1911 hed Poulsbjergvej hhv. Poulsbjerg Allé). Behandling og pleje kostede i starten 3 mark i døgnet. På grund af dårlig økonomi søgte sygehusets direktion i 1867 og igen i 1871 at få Slagelse byråd til at overtage driften, men der blev kun tale om en samarbejdsaftale. I 1889 fik sygehuset indlagt vand. I 1890 havde det plads til 22 patienter, og året efter blev det udvidet med en tilbygning med yderligere 12 sengepladser og en operationsstue.

Den 1. januar 1894 overtog Slagelse kommune sygehuset og dets drift, idet der

også kunne modtages patienter fra andre dele af Sorø amt. I de følgende to årtier blev sengekapaciteten udvidet til 67, men der var efterhånden tale om meget utidssvarende lokaleforhold og tekniske faciliteter.

Slagelses første sygehus set fra Skovstien, ca. 1900-1920. Slagelse lokalarkiv.

1920: nyt medicinsk-kirurgisk sygehus

Byrådet besluttede derfor under første verdenskrig at opføre et nyt, blandet medicinsk-kirurgisk sygehus med moderne operationsafdeling. Bygningen lå - og ligger stadig - ved Fælledvej (der dengang hed Skovstien) og blev taget i brug den 1. juli 1920 med plads til 105 patienter. Fra 1918 til 1939 var kirurgen Hans Peter Rager enerådende overlæge ved sygehuset.

Det nybyggede Slagelse sygehus i 1920. Fra loggiaen til højre (senere fjernet) var der udsigt mod syd og øst til Slagelse lystskov. Slagelse lokalarkiv.

Det nye sygehus lå øst for Slagelse Garnisonssygehus, der var blevet opført i 1913. I 1924 overtog Slagelse Sygehus dette militære sygehus og indrettede det som epidemiafdeling. Begge de to rødstensbygninger er tegnet af Slagelsearkitekten Knud Larsen. Samme år blev der opført en køkken- og vaskeribygning med personalespisestue ud mod Ingemannsvej. I samme bygning blev der indrettet tre særligt sikrede stuer - med tremmer for vinduerne - til sindssyge patienter. Det gamle sygehus fra 1857 blev samtidig revet ned, undtagen en nyere tilbygning, som garnisonen i en periode overtog som infirmeri.

I 1939 blev sygehuset, som nu også havde fået en røntgenafdeling, omdannet til såkaldt centralsygehus, med driftsfællesskab med Sorø amt. Selve bygningerne blev dog fortsat ejet af Slagelse kommune. Centralsygehusets bestyrelse bestod af Slagelses borgmester Poul Hansen, to byrådsmedlemmer, amtmanden samt to amtsrådsmedlemmer. Der blev tilbygget en ny, selvstændig medicinsk afdeling vest for den oprindelige sygehusbygning, som nu husede de kirurgiske afdelinger, herunder føde- og gynækologisk afdeling. Det samlede sengetal steg til 240.

Sygehuset ca. 1938 med den medicinske afdeling under opførelse. Til venstre Skovstien og den selvstændige epidemiafdeling. Til højre overlægevillaen, køkken- og vaskeribygningen og kapellet. Sylvest Jensen, Det kongelige bibliotek.

I 1951 blev nyopførte bygninger til børneafdeling og isolationsafdeling taget i brug. I 1952 blev der oprettet en øre-næsehalsafdeling i den bygning, der havde huset epidemiafdelingen. Der var nu ikke længere så stort behov for særlige epidemiafdelinger.

1956-77: knopskydninger og overgang til amtsdrift

Den 1. februar 1956 blev sygehuset udvidet med en psykiatrisk afdeling med 40 senge. I 1950'erne måtte man konstatere, at der manglede behandlingsfaciliteter, da kapaciteten ikke var fulgt med udvidelsen af sygehusets sengetal. Der blev derfor i 1958, i østlig forlængelse af hovedbygningen fra 1920, opført en moderne behandlingsbygning med operationsstuer og røntgenafdeling.

I 1962 havde sygehuset 266 sengepladser. Der manglede imidlertid pladser til kirurgiske patienter, og hovedbygningen fra 1920 var heller ikke længere egnet til denne patientgruppe. Derfor byggede man i 1966 to pavillonbygninger i gule mursten på den sydlige side af Skovstien/Fælledvej. Dette pavillonbyggeri blev i 1973 udvidet med to bygninger til henholdsvis øre-næsehalsafdelingen og psykiatrisk afdeling, hvortil kom centrallaboratorium, centraldepot m.m. I 1977 blev der taget en nyopført gynækologisk afdeling i brug ved behandlingsbygningen.

De to sidste af fire gulstensbygninger på Fælledvej under opførelse. De blev taget i brug i 1973. Slagelse lokalarkiv.

Ved kommunalreformen i 1970 overtog Vestsjællands amt helt sygehusdriften. Der var opstået mange nye lægelige specialer. Den teknisk-videnskabelige udvikling omkring 1980 havde betydet langt større behov for behandlingskapacitet, mens der ikke længere var behov for så mange sengepladser, fordi patienterne ikke lå så længe på sygehuset.

1988-2018: det ny Slagelse sygehus og regionsdannelsen

I 1982 toppede sygehusets sengetal med 394 senge. Samme år lå et projektforslag til et helt nyt Slagelse sygehus klar. I 1988 blev de første bygninger med skadestue, modtagelse, laboratorie- og røntgenafdelinger, operationsafdeling, intensivafsnit og ortopædkirurgiske sengeafsnit taget i brug. Efterfølgende er byggeriet etapevis blevet suppleret sideløbende med, at det "gamle" sygehus fra 1920/1939 er blevet udfaset.

Første etape af det ny sygehus lige før ibrugtagningen i 1988. Hans Trier, privatfoto.

Efter den seneste kommunalreform i 2007, hvor Vestsjællands amt sammen med to andre sjællandske amter blev til Region Sjælland, er der blevet indført en ny sygehusstruktur. Det er for længst forbi med at hver by skal have sit eget sygehus. Slagelse sygehus er blevet udpeget som ét af fire såkaldt akutsygehuse i regionen. Til det formål blev en helt ny bygning ("akuthus") med akutafdeling,

intensivafdeling og hjerteafsnit længere mod øst på Ingemannsvej taget i brug i 2013. Ved siden af den er der i 2018 åbnet nye, store bygninger med fødeafdeling og afdelinger for nyfødte, børn og unge samt medicinske patienter.

I 2015 er der desuden taget et helt nyt psykiatrisygehus i brug, med beliggenhed mod øst op mod Grønningen på arealer, hvor der tidligere bl.a. lå boldbaner. Samme år flyttede den retspsykiatriske afdeling ("Sikringen") fra Nykøbing Sjælland til nye, indhegnede bygninger mellem Grønningen og motorvejen syd om Slagelse.

Samlet har Slagelse sygehus' udvikling siden 1857 været dramatisk med hensyn til ejerskab og driftsansvar, antal og størrelse af bygninger og antal behandlinger, patienter og ansatte. Man er gået fra meget småt til meget stort. Sygehusets areal er udvidet stærkt fra vest mod øst, så der gennem årene nærmest er opstået en helt ny bydel i østbyen op mod lystskoven. Nu betjener sygehuset ikke bare en halv snes tusinde mennesker i Slagelse og nærmeste omegn, men en hel region med 835.000 indbyggere.

Litteratur

1. Slagelse. I: J.P. Trap. *Sorø Amt*, 4. udgave. Kbh. Gads Forlag 1921.
2. Abel Møller. Slagelse Kommunale Sygehus. I: *Tidsskrift for Danske Sygehuse*, 1. årgang nr. 12, 14. juni 1925, s. 99-102.
3. Centralsygehuset i Slagelse. I: *Det danske sygehusvæsen, Bd. I*. Kbh., Dyva & Jeppesens Forlag, 1962, s. 560-8.
4. Sygehus i Slagelse i 125 år. Særnummer af *CS-information*, Personaleblad for Centralsygehuset i Slagelse, 1982
5. Carsten Egø Nielsen. Fra købstad til storkommune - tiden fra 914-2013. I: Gitte Strange Hansen, Stella Borne Mikkelsen, Børge Riis Larsen (red.). *Slagelse bys historie*, Slagelse kommune 2013, s. 393-6.